

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 270
van **LORIN PARYS**
datum: 21 januari 2022

aan **WOUTER BEKE**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Geïntegreerde jeugd- en gezinsbeleid - Inspiratienota

'Vroeg en nabij', zo heet de inspiratienota van de minister om tot een geïntegreerd gezins- en jeugdbeleid te komen. De minister stelde hem op 13 december 2021 tijdens een persmoment voor aan onder andere Sociaal.net. De inspiratienota is gebaseerd op een tekst waarover ik de minister reeds ondervroeg in de commissievergadering van 26 oktober 2021, namelijk: 'Toekomstverhaal Opgroeien. Naar een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid. Versie september 2021.'

De inspiratienota neemt veel elementen over die ook in het rapport van september aan bod kwamen. Zo wordt er erg gefocust op de eerste 1000 dagen, om zo vroeg mogelijk problemen te detecteren en hulp te bieden. Dat is zeker positief.

De lokale besturen krijgen ook een grote rol in de inspiratienota, net zoals in Nederland. Hierop moet echter goed worden toegekeken, want het aanbod en de kwaliteit van de hulpverlening mag niet afhankelijk zijn van de gemeente waar iemand woont.

Het meest opmerkelijke is de uitspraak van de minister dat hij het plan niet wil verbinden aan de wachtlijstproblematiek en het capaciteitsgebrek. Het mag de essentie van zijn plan niet ondergraven.

Er zullen nu kerngroepen samenkomen om de conceptnota vorm te geven.

Zowel over het rapport van september als over de inspiratienota bevroeg ik de minister al in de commissie. Ik herneem hierbij graag enkele vragen waarop ik nog geen antwoord mocht ontvangen.

1. "Meer van hetzelfde zal de wachtlijstproblematiek niet oplossen," zei de minister. Over deze problematiek moet inderdaad goed nagedacht worden, maar ze volledig achterwege laten bij het hertekenen van het landschap en hopen dat ze vanzelf verdwijnt, is toch ook geen optie.

Waarom laat de minister de wachtlijstproblematiek buiten beschouwing bij het opstellen van een inspiratienota over de hertekening van het jeugdhulpverleningslandschap? Hoe voorziet de minister dat de hertekening hier een antwoord op biedt als ze buiten beschouwing gelaten wordt?

2. Er komen nu kerngroepen met experts.

- a) Wie zal er in deze groepen zetelen en op basis van welke criteria? Op welke manier is het werkveld hierin vertegenwoordigd? Graag een overzicht van de specifieke actoren die zullen deelnemen.
 - b) Hoe vaak zullen zij samenkomen? Zullen er tussentijdse verslagen beschikbaar worden gesteld aan het parlement?
3. De minister zei in de commissie over de trajectbegeleiders het volgende: "Wat de trajectondersteuning betreft is het idee dat kinderen, jongeren en gezinnen moeten kunnen terugvallen op iemand die vanaf jonge leeftijd, en zelfs al perinataal, het overzicht behoudt."

Welke hulpverlener moet deze rol dan opnemen? Hoe is dit in praktijk werkbaar als de trajectbegeleiders van job veranderen? Zullen hiervoor voldoende profielen beschikbaar zijn?

4. De minister ziet een grote rol voor de lokale besturen, zoals in Nederland. In Nederland zien we echter dat het organiseren van de meeste jeugdhulp op dit niveau niet overal goed geëvalueerd werd.

Hoe zal de minister erop toezien dat wij niet in dezelfde valkuilen zullen trappen als in Nederland?

5. Op welke manier zullen de geestelijke gezondheidszorg of de zorg voor personen met een handicap in het plan worden meegenomen?
6. De nota van september leek het mandaat van verontrusting te willen wegnemen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling (VK's). In het artikel van Sociaal.net wordt hierover niet gesproken.

Welke rol zal het VK spelen in het nieuwe beleid? Wil de minister het mandaat van verontrusting nog steeds volledig bij de overheid leggen? Zo ja, hoe ziet de minister dat in praktijk?

7. Kan de minister duiden wat de nota bedoelt met "de hertekening van het Vlaamse zorg- en welzijnslandschap houdt nieuwe uitdagingen in. We zien nieuwe contouren van een geïntegreerd gezins- en jeugdbeleid aan de ene kant en een geïntegreerde visie op alles wat 'chronische zorg' is aan de andere kant."? Wat betekent die zin?

ANTWOORD

op vraag nr. 270 van 21 januari 2022

van **LORIN PARYS**

1. Jeugdhulp en wachtlijsten worden de laatste jaren vaak in één adem genoemd. Dat dwingt ons tot een grondige reflectie. Het is op zich al belangrijk stil te staan bij de vraag wat we precies met "de wachtlijsten" bedoelen. Een antwoord op deze vraag formuleren is niet evident. Definities van wachtlijsten klinken bedrieglijk eenvoudig: ze geven een sterk vereenvoudigd beeld geven van wat er precies aan de hand is wanneer er gewacht moet worden op jeugdhulp. Het ontstaan en behoud van wachtlijsten is complexer dan vaak wordt voorgesteld: wachtlijsten worden op verschillende manieren bijgehouden, kinderen en jongeren kunnen op meerdere wachtlijsten staan, bij passief wachtbeheer is het onduidelijk of de hulpvraag nog steeds actueel is, ... Sommige kinderen en jongeren krijgen al hulp, maar staan toch nog op een wachtlijst, omdat ze tegelijkertijd wachten op een *ander soort* hulp of op *anders geïndiceerde* hulp.

Dit betekent dat de wijze waarop jeugdhulp vandaag wordt georganiseerd wachtlijsten quasi inherent deel uitmaken van deze versnipperde organisatie. Op vandaag is het hulpaanbod in verschillende modules ingedeeld. Dat moet het mogelijk maken om gepaste antwoorden op hulpvragen te bieden.

Het neveneffect van deze manier van werken is dat we de hulpvragen van kinderen, jongeren en gezinnen in een bepaald hokje indelen, terwijl dit in de praktijk vaak niet mogelijk is. We zien dat bepaalde modules rechtstreeks toegankelijk zijn, andere niet. We maken een onderscheid tussen voorzieningen naar sectoren en qua aansturing; we zien veel kinderen en gezinnen in een doorverwijzigingscarrousel belanden of ze worden in hun beleving van het kastje naar de muur gestuurd, terwijl we weten dat ieder kind en iedere jongere uniek is en gezinnen vaak een combinatie van hulp of ondersteuning nodig hebben. Kinderen, jongeren en gezinnen staan op éénzelfde wachtlijst, terwijl ze onderling moeilijk met elkaar te vergelijken zijn.

We zijn er ons terdege van bewust dat we voor gigantische uitdagingen staan, de wachtlijstproblematiek is daar één van. Maar de investeringen van de afgelopen 10 jaar hebben bewezen dat enkel meer van hetzelfde de wachtlijsten niet oplost. We moeten werk durven maken van een cultuuromslag, durven kijken naar het systeem zelf en 'de wachtlijsten' meenemen in dat bredere verhaal.

We zijn er ook van overtuigd dat het oplossen van de wachtlijsten niet enkel de opdracht en verantwoordelijkheid van jeugdhulp en Opgroeien is. Breed maatschappelijk moet iedereen zijn steentje bijdragen, want jeugdhulp kan dit niet alleen. Lokale besturen, politie, leerkrachten, zorgjuffen, brugfiguren, gynaecologen, ... iedereen heeft een verantwoordelijkheid ten aanzien van kinderen jongeren en gezinnen. Door sneller en preventiever aanwezig te zijn in trajecten van kinderen, jongeren en gezinnen, geloven we dat we escalatie (op latere leeftijd) kunnen vermijden.

We willen de expertise en krachten binnen het eigen beleidsdomein beter bundelen en dan met domeinen nog betere afstemmen zodat we gezamenlijk kunnen zoeken naar manieren om kinderen en jongeren kansrijk te laten opgroeien.

Om die reden is het cruciaal om de wachtlijstproblematiek in een breder geheel te zien. We willen ze niet wegdenken, maar we willen wel nadenken over hoe we sneller en

efficiënter kunnen omgaan met middelen zodat de kinderen, jongeren en gezinnen ook vroeger geholpen kunnen worden. Wetenschappelijk onderzoek heeft al meermaals aangetoond dat enkel meer investeringen niet volstaan om de problematiek aan te pakken. We streven dus naar een grote cultuuromslag, en meer dan dat.

Via 'Vroeg en Nabij.' willen we kinderen, jongeren en hun gezinnen een antwoord bieden in hun vertrouwde omgeving. Naast het feit dat iedereen recht heeft op hulp en ondersteuning, geloven we tevens dat snelle en korte interventies escalaties op langere termijn kunnen vermijden. Dit vraagt een andere manier van denken, kijken en werken met kinderen, jongeren en gezinnen.

Vanzelfsprekend zal gespecialiseerde zorg, voor een bepaalde groep, noodzakelijk blijven. Voor sommige kinderen en jongeren is het heel snel duidelijk dat er nood is aan meer intensieve hulpverlening, het is dan ook belangrijk dat deze groep snel deze gepast hulp krijgt en niet eerst een lang, vermoeiend traject moet doorlopen, dat niet zelden leidt tot extra complicaties.

2. We werken de komende maanden inderdaad via verschillende strategische cirkels. De samenstelling van deze strategische cirkels is de verantwoordelijkheid van de voorzitter en de covoorzitters van elke cirkel en krijgt op dit ogenblik vorm. Elke strategische cirkel zal bestaan uit een kerngroep en een consultatiegroep. De consultatiegroepen zullen divers samengesteld zijn: van professionals uit het werkveld, over academici tot cliëntenvertegenwoordigers. De opvolging van het traject loopt via de beleidsraad en de Raadgevende Comités van het VAPH en van Opgroeien.

Elke strategische cirkel bepaalt zijn manier van werken. Sommige zullen verschillende thema's in parallelle werkgroepen uitwerken, andere werken alles uit binnen dezelfde consultatiegroep. Alle input uit de strategische cirkels brengen we deze zomer samen in een conceptnota die in het najaar door minister Beke aan de Vlaamse Regering zal worden voorgelegd.

3. Kinderen, jongeren en gezinnen moeten kunnen terugvallen op iemand/iets die vanaf jonge leeftijd het overzicht behoudt (continuïteit). Zeker ook op belangrijke kantelmomenten, zoals de transitie naar de jongvolwassenheid. Dat is een vraag die al lang leeft. Het concept was al voorzien bij de start van integrale jeugdhulp en de vraag duikt ook nu weer opnieuw op in de evaluatie van dat decreet. De vraag naar trajectondersteuning blijft een rode draad in de feedback die gebruikers al jaren geven.

Uw vragen naar de verdere operationalisering van deze figuur zijn legitiem. Het zijn net deze vragen die deel uitmaken van de opdracht van de strategische cirkel "Lokale Netwerken".

4. U verwijst naar de decentralisatie van de jeugdhulp in Nederland, waar sinds 2015 gemeenten verantwoordelijk zijn voor de organisatie van de jeugdzorg. Het klopt dat deze decentralisatie fel is bekritiseerd omdat ze nogal wat problemen stelt op het vlak van het waarborgen van het recht op hulp van kinderen en jongeren.

In "Vroeg en nabij." is van een decentralisatie van de jeugdhulp geen sprake. Het zijn niet de lokale overheden die in de toekomst de jeugdhulp zullen organiseren. Dat blijft absoluut een Vlaamse bevoegdheid. Maar het is evident dat de lokale overheden een belangrijke partner zijn voor Vlaanderen om het kansrijk opgroeien van alle kinderen en jongeren te waarborgen. We vinden nu al in heel wat steden en gemeenten sterke samenwerkingsverbanden tussen de lokale en de Vlaamse overheid. Wanneer we de ambitie formuleren om nog veel meer in de vertrouwde omgeving van kinderen en hun gezin ondersteunend en helpend te zijn, is het een boeiende uitdaging om de bestaande samenwerkingen te versterken en nieuwe samenwerkingen aan te gaan.

5. Zowel de geestelijke gezondheidszorg als de zorg voor personen met een handicap hebben nu al een uitdrukkelijke plaats in "Vroeg en Nabij.". "Vroeg en Nabij." is een multidisciplinair verhaal dat mee actief vorm krijgt vanuit het Agentschap Zorg en Gezondheid en het VAPH. Ook in de strategische cirkels zullen deze sectoren duidelijk vertegenwoordigd zijn.
6. Het omgaan met verontrusting blijft een gedeelde verantwoordelijkheid van het gehele (jeugd)hulpnetwerk: overheid en hulpverleningsactoren samen. Het VK heeft daarbij zeker ook een rol te spelen aansluitend op zijn kernopdracht en hun expertise: detectie van kindermishandeling, hulp bieden om de mishandeling te stoppen en veiligheid te installeren voor de betrokken minderjarigen alsook nazorg en herstel.

Hoe dit in de praktijk verder uitgewerkt wordt, is een topic van gesprek onder meer in de intersectorale strategische cirkels die in het kader van de verdere uitwerking van dit toekomstverhaal zijn opgericht.

7. Het is een duidelijke ambitie om breuklijnen in hulpverleningstrajecten zoveel mogelijk te vermijden. Zo willen we beslissingen op vaak jonge leeftijd matchen met de impact op latere leeftijd. Een kwaliteitsvolle diagnostiek speelt in dit proces een belangrijke rol. Kwaliteitsvol betekent dat we de concrete zorgnoden en ondersteuningsbehoeftes accuraat in kaart brengen. Het betekent tegelijk dat we samen met alle relevante partners tot een gemeenschappelijke visie, taal en instrumentarium komen.

De besluitvorming op jonge leeftijd waarvan we inschatten dat die een grote impact heeft op domeinen die instaan voor chronische zorg moeten we benoemen. We anticiperen hier zo veel als mogelijk op door die besluitvorming in gedeelde concepten te integreren. We tekenen logische en verstaanbare paden uit (continuïteit) doorheen de levensloop (die mee vorm krijgen vanuit een diagnostiek vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid) en een financiering die volgt (vraaggestuurd).